

An aerial photograph of a road. A white car is driving on the road. To the right of the road is a green area, possibly a grassy field or a sports field. The road has a yellow curb and a white line. The background is a blue sky with some clouds.

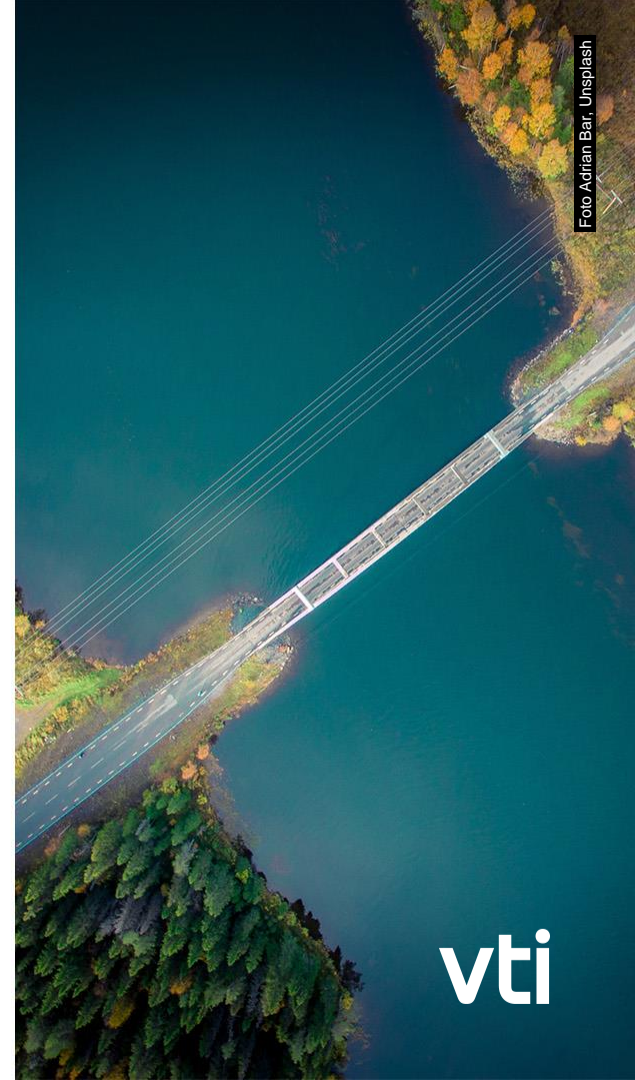
Ökad hastighetsefterlevnad och sänkta medelhastigheter på det statliga vägnätet Vilka faktorer kan ha påverkat?

Anna Vadeby, Åsa Forsman, Jenny Eriksson and Christian Howard, VTI

vti

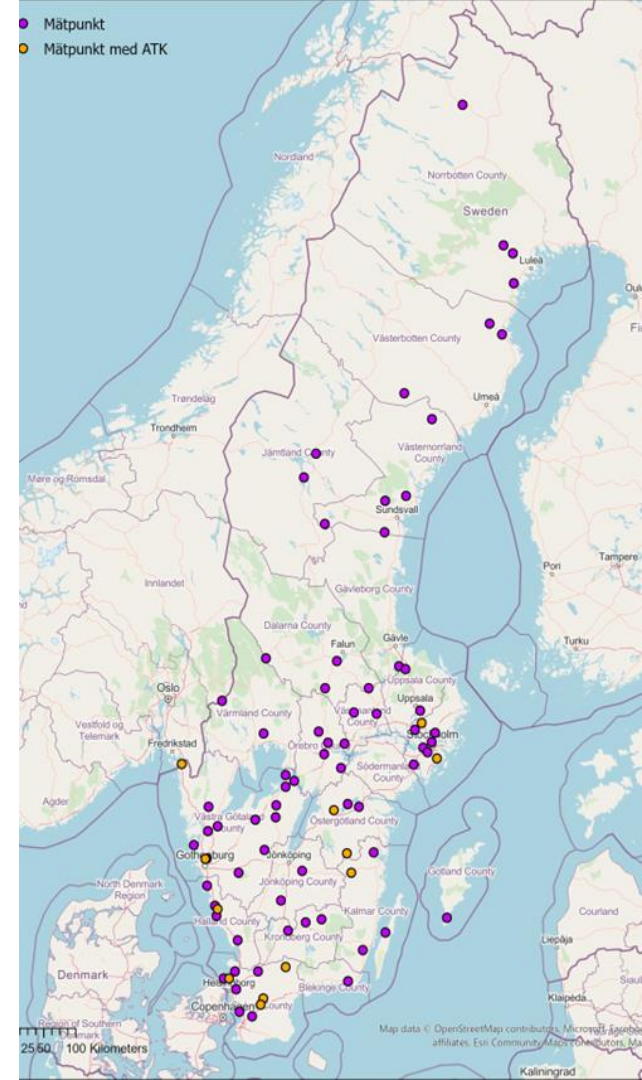
Bakgrund och syfte

- De senaste åren visar Trafikverkets hastighetsindex att såväl medelhastigheten som andel hastighetsöverträdelser har minskat i Sverige.
- Syftet med studien är att
  1. beskriva hastighetsefterlevnad och medelhastigheter i Sverige över en längre tidsperiod, 2015–2022
  2. undersöka vilka faktorer som kan ha påverkat trafikanternas hastighetsefterlevnad i en positiv riktning.

Hastighetsindex

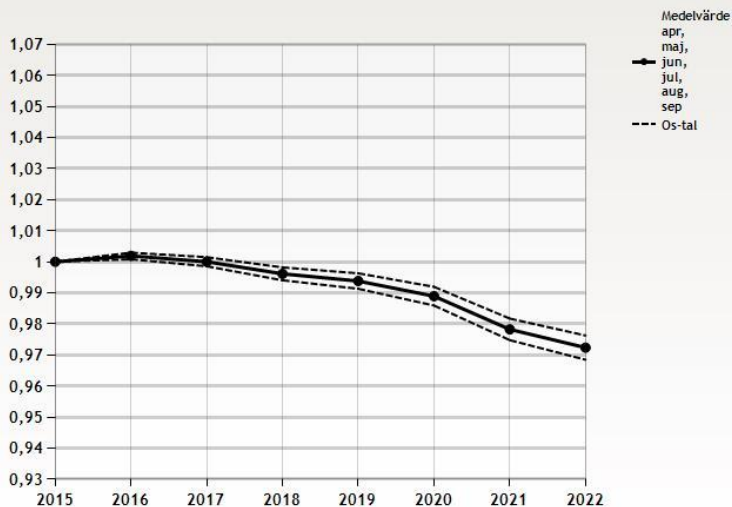
- Hastighetsdata från Trafikverkets fasta punkter
- Alla hastighetsgränser ingår
- Hastigheten mäts hela året
- Index visar inte effekter av åtgärder såsom ATK eller nya hastighetsgränser
- Vi fokuserar på perioden april – september för att undvika effekter av vinterväglag
- Vi gör även egna analyser av hastighetsdata från dessa punkter (2015 – 2022)

Hastighetsindex: medelhastighet och andel som håller hastighetsgränsen

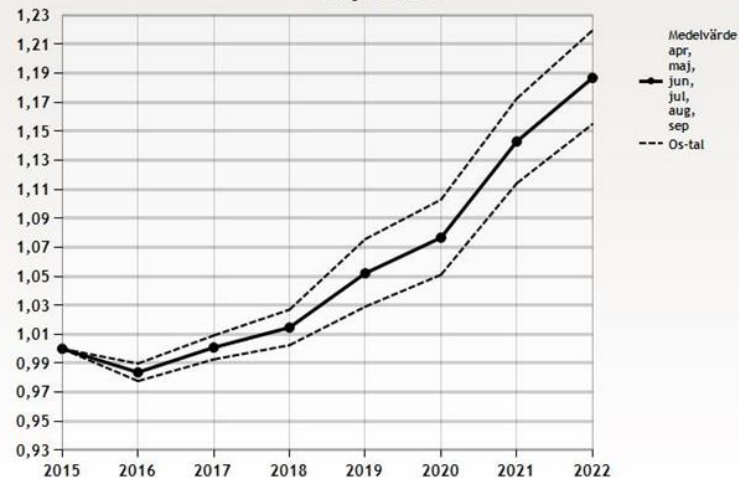
Hastighetsindex för medelhastighet

Valda månader 2015-2022, totaltrafik. Statligt vägnät, hela landet och samtliga hastighetsklasser

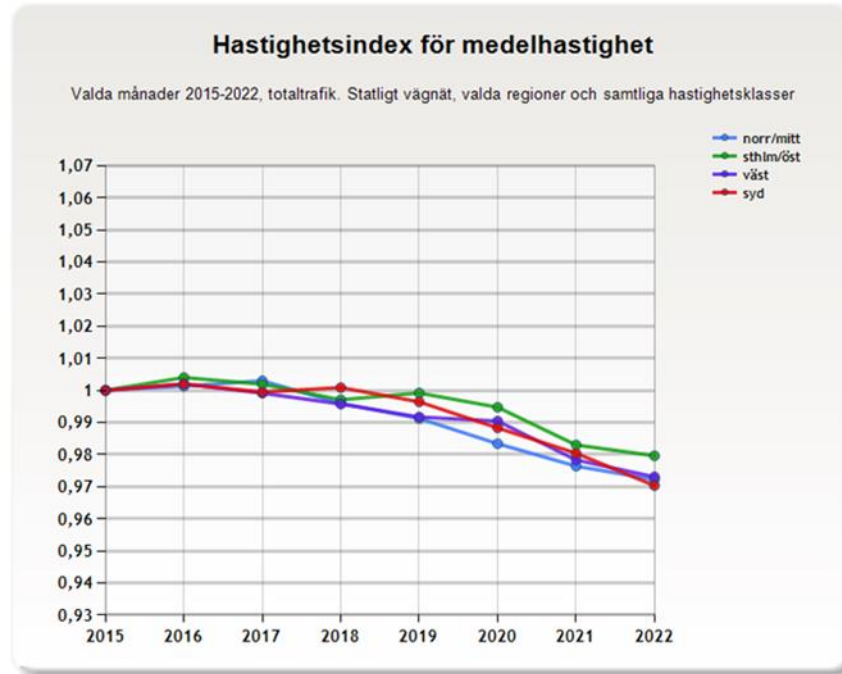

Hastighetsindex för andel fordon inom tillåten hastighetsgräns

Valda månader 2015-2022, personbilar utan släp. Statligt vägnät, hela landet och samtliga hastighetsklasser

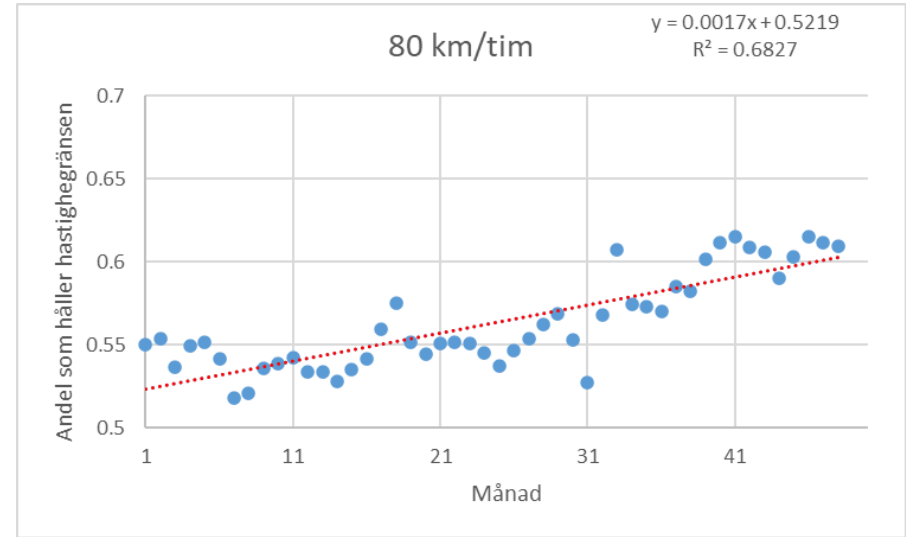
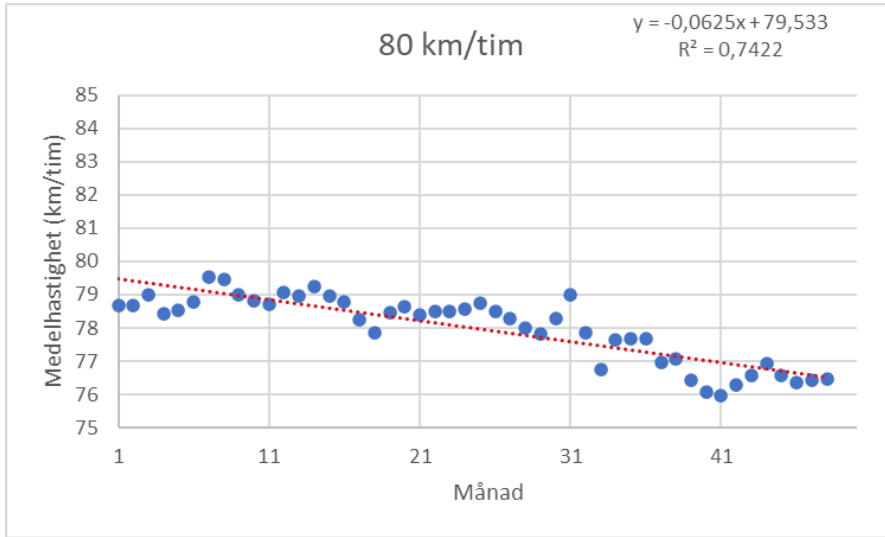

Regionala skillnader?

Medelhastighet och efterlevnad landsväg 80 km/tim

- Personbilar utan släp, april - september
- Månadsdata: månad 1 = april 2015, månad 48 = september 2022

Utveckling per hastighetsgräns, medelhastighet

- Personbilar utan släp

Hastighetsgräns	Antal punkter	Medelhastighet		Differens (km/tim)	%förändring
		april 2015 (km/tim)	Medelhastighet september 2022 (km/tim)		
50	8	57,0	54,9	-2,1	-3,8 %
60	4	65,0	63,1	-2,0	-3,0 %
70	21	72,6	70,2	-2,4	-3,3 %
80	8	79,5	76,5	-2,9	-3,7 %
90	11	90,0	86,0	-4,0	-4,4 %
100*	12	102,3	100,7	-1,6	-1,5 %
110**	12	113,7	110,8	-3,0	-2,6 %
120**	4	121,2	120,9	-0,2	-0,2 %

Andel som håller hastighetsgränsen

- Personbilar utan slap, april - september

Hastighetsgräns	Antal punkter	Andel som håller hastighetsgränsen		Differens (%-enheter)	%förändring
		april 2015	september 2022		
50	8	28,0 %	34,6 %	6,6	23,5 %
60	4	33,1 %	39,3 %	6,1	18,4 %
70	21	42,1 %	49,8 %	7,7	18,2 %
80	8	52,4 %	60,4 %	8,0	15,3 %
90	11	47,7 %	62,2 %	14,6	30,6 %
100*	12	47,5 %	47,0 %	-0,4	-0,9 %
110**	12	38,4 %	45,9 %	7,5	19,6 %
120**	4	42,6 %	40,2 %	-2,4	-5,5 %

Utveckling per vägtyp

Vägtyp	Antal punkter	Medelhastighet april 2015 (km/tim)	Medelhastighet september 2022 (km/tim)	Differens	%-förändring
Vanlig väg	55	75,2	72,6	-2,6	-3,5 %
Mötesfri väg	28	108,0	106,3	-1,7	-1,5 %

Vägtyp	Antal punkter	Andel som håller hastighetsgränsen april 2015	Andel som håller hastighetsgränsen september 2022	Differens (%- enheter)	%-förändring
Vanlig väg	55	41,4 %	50,4 %	8,9	21,5 %
Mötesfri väg	28	41,8 %	41,4 %	-0,4	-1,0 %

Hypoteser

- Polisens hastighetsövervakning har ökat vilket har lett till en lägre hastighet.
- Höga bränslepriser under 2021 och 2022 har bidragit till lägre hastigheter.
- Pandemin har påverkat våra resor sett till resmönster och detta har lett till en ändrad hastighet.
- Elbilister kör med lägre hastighet än förare av konventionella fordon för att få batteriet att räcka längre.
- Elbilister accelererar snabbare och kör med högre hastighet än konventionella fordon.
- Antalet A-traktorer och mopedbilar har ökat så mycket att det har lett till att medelhastigheten minskat.
- Antalet bilar med hastighetsstödjande system (ISA) har ökat så mycket att det har lett till att medelhastigheten minskat.
- Bilförarens attityder till fortkörning har förändrats och man ser det som mindre acceptabelt nu vilket har lett till att medelhastigheten minskat

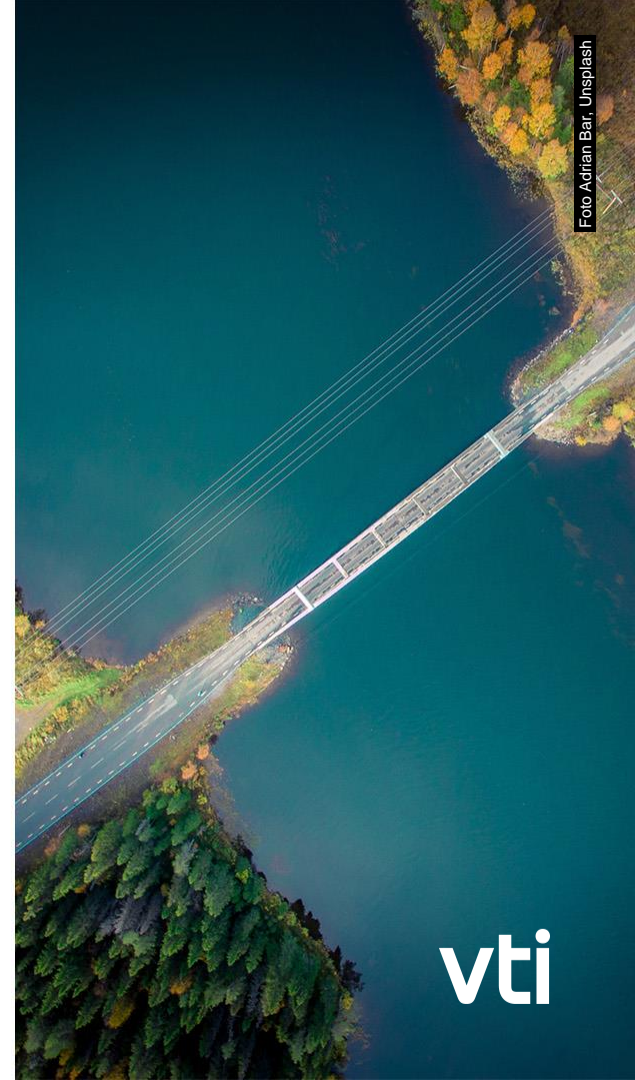
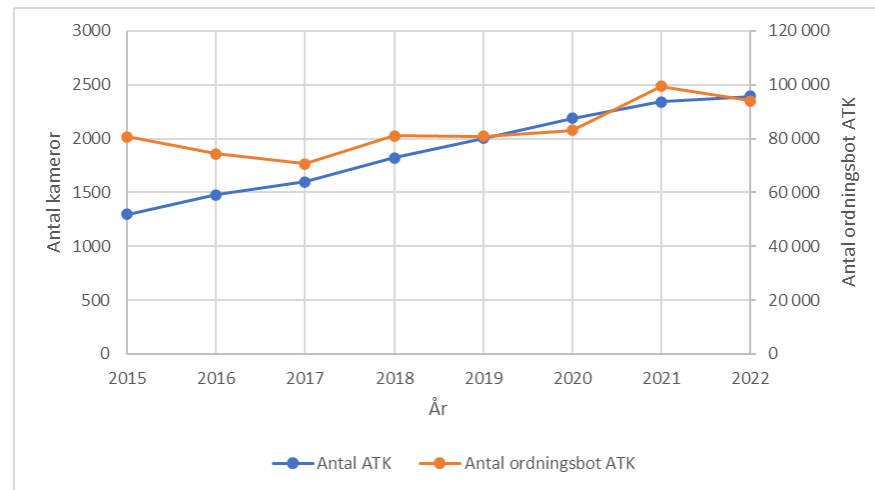
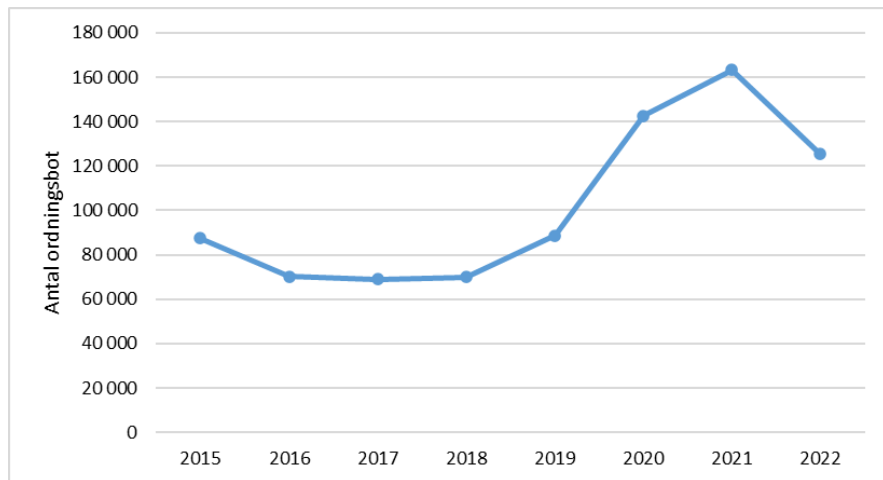

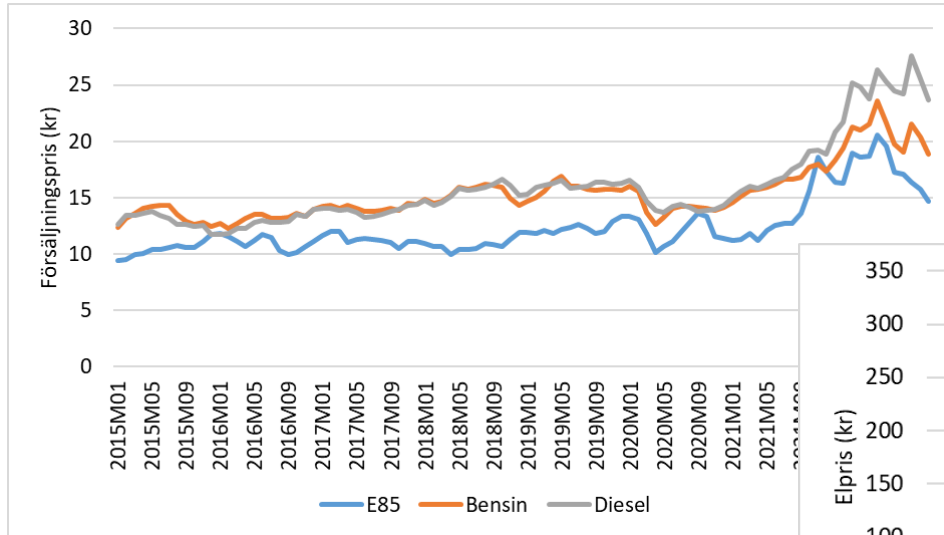
Foto Adrian Bar, Unsplash

Övervakning

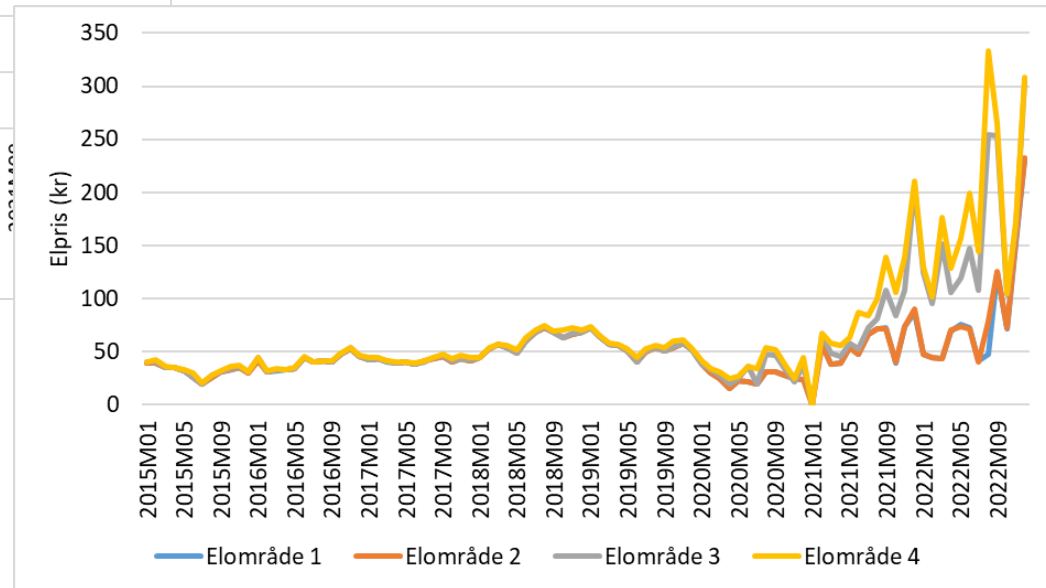

Bränslepris och elpris

Bränslepris

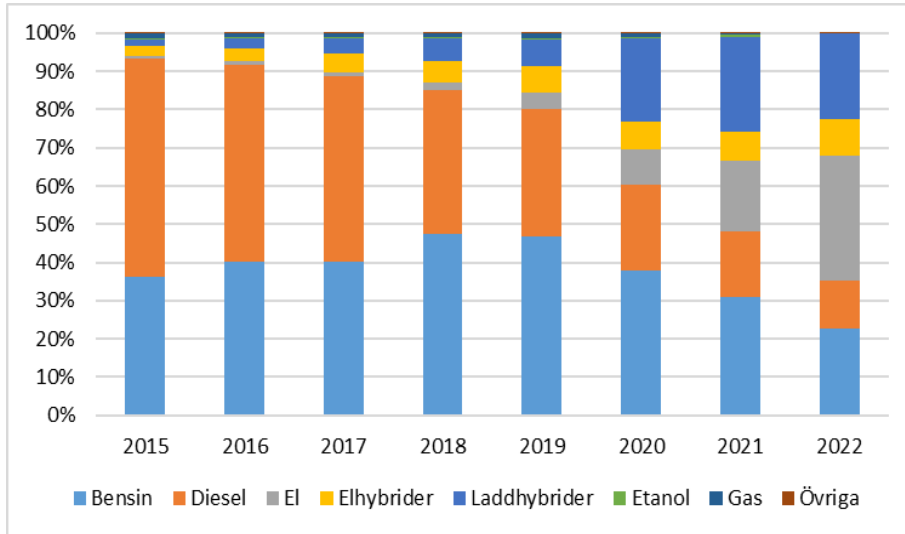

Elpris

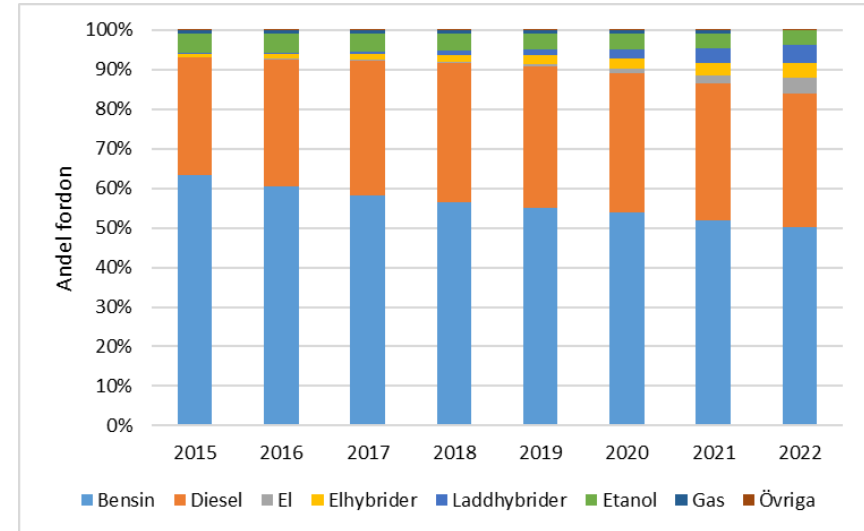

Fordonsflottans sammansättning - personbilar

- Nyregistreringar

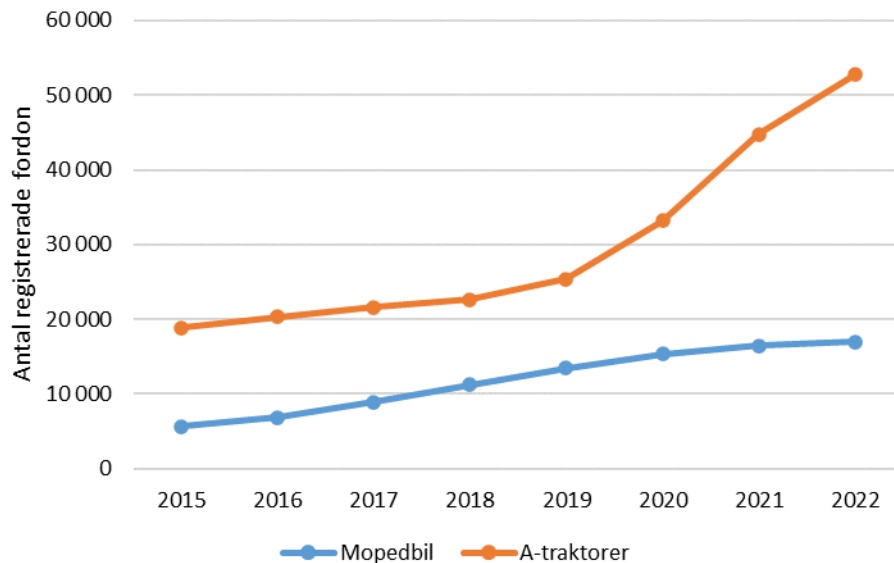

- Alla fordon

Långsamtgående fordon

- Antal registrerade A-traktorer och mopedbilar

Antal och andel fordon av olika slag i fordonsflottan 2022

	Antal registrerade fordon	Andel
Mopedbilar	16 948	0,3 %
A-traktorer	52 711	1,0 %
Elbilar (el+laddhybrider)	437 240	8,7 %
Övriga personbilar	4 543 303	90,0 %
Totalt	5 050 202	

Hastighetsstödjande system

- Från och med 2019 har alla testade fordon i EuroNCAP haft ISA som standard

Självrapporterat beteende och attityder

ESRA 2018 and 2023

- Andel bilförare som minst en gång (dvs svarat 2 - 5 på en 5-gradig skala från 1="aldrig" till 5="(nästan) alltid") de senaste 30 dagarna kört fortare än tillåten hastighet ...

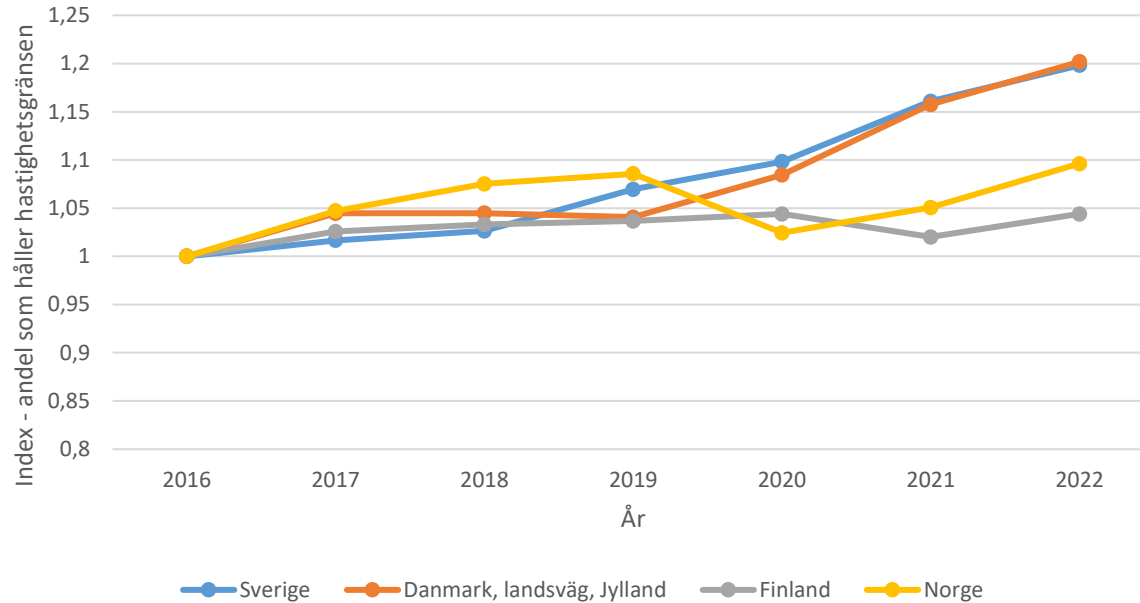
Vägkategori	ESRA 2018	ESRA 2023
I tätort	53,8 %	50,2 %
Utanför tätort (ej motorväg)	78,4 %	65,2 %
Motorväg	80,5 %	64,4 %

- Andel bilförare som tycker det är acceptabelt (svarat 4 eller 5 på en 5-gradig skala från 1="oacceptabelt" till 5="acceptabelt") att köra fortare än hastighetsgränsen ...

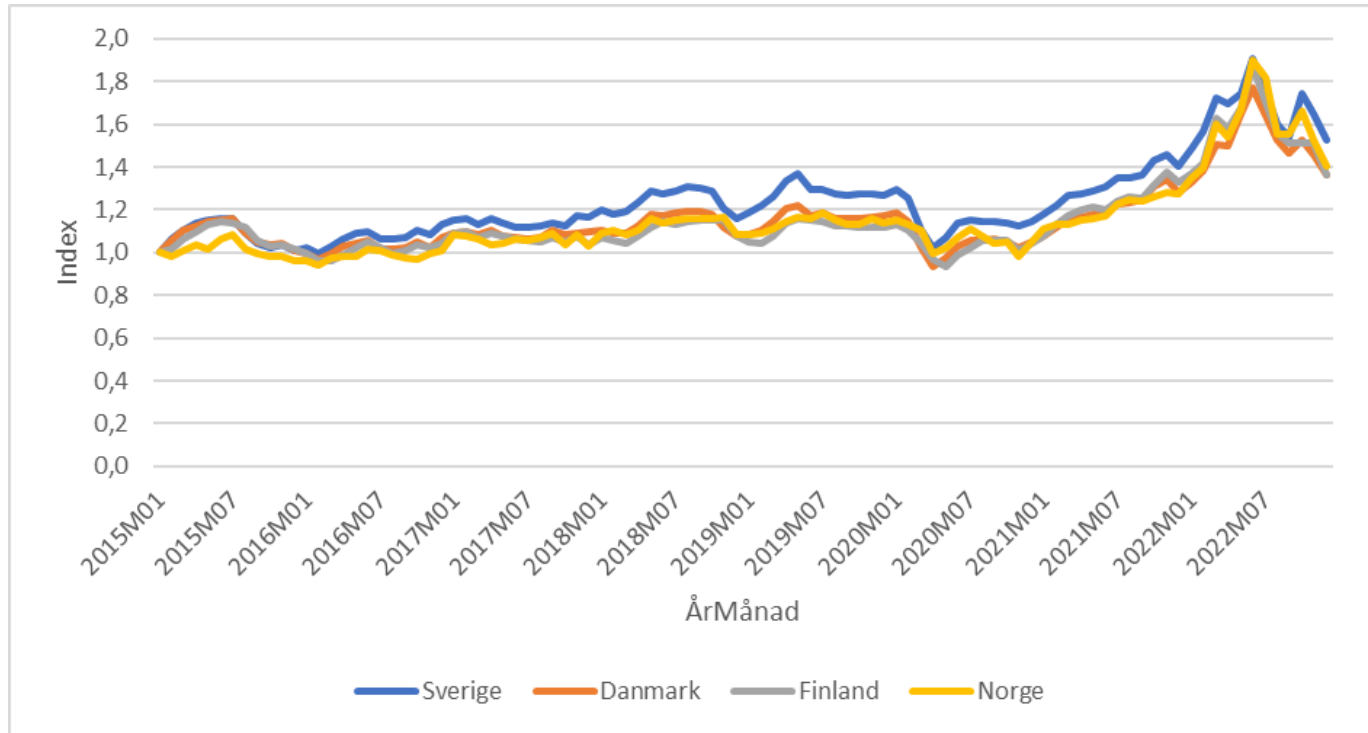
Vägkategori	ESRA 2018	ESRA 2023
I tätort	3,9 %	5,7 %
Utanför tätort (ej motorväg)	18,6 %	16,5 %
Motorväg	23,9 %	20,9 %

Nordisk utblick - hastighetsefterlevnad

Nordisk utblick – bensinpriser (95 oktan)

Slutsatser – hypoteser 1(3)

Polisens hastighetsövervakning har ökat vilket har lett till en lägre hastighet.

- Antal ordningsbot för hastighet ökade under 2020 och 2021 och antalet ATK har ökat stadigt 2015-2022.
- Det är rimligt att tro att polisens ökade övervakning bidragit till sänkta medelhastigheter och bättre hastighetsefterlevnad.

Höga bränslepriser under 2021 och 2022 har bidragit till lägre hastigheter.

- Bränslepriset har ökat kraftigt sedan 2020.
- En lägre hastighet leder till lägre bränsleåtgång. Möjligt att de höga bränslepriserna påverkat trafikanternas hastighet nedåt, men svårt att säga i vilken omfattning.
- Notera att bränslepriserna har utvecklats på ungefär samma sätt i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Det är dock endast i Danmark och Sverige som hastigheterna har minskat.

Slutsatser – hypoteser 2(3)

Pandemin har påverkat våra resor sett till resmönster och detta har lett till en ändrad hastighet

- resvaneundersökningen visar på små förändringar i antalet arbets- respektive fritidsresor
- på de flesta vägar som ingår i hastighetsindexet är det inte trängsel. Därför bör inte förändrad trafikmängd ha påverkat hastighetsindex i någon större omfattning.

Elbilister kör med lägre hastighet än förare av konventionella fordon för att få batteriet att räcka längre/ accelererar snabbare och kör med högre hastighet än konventionella fordon.

- Det behövs mer forskning för att kunna dra slutsatser om hur förare av elbilar kör och hur detta påverkar hastigheten.
- En uppskattningen under antagandet att alla elbilister håller hastighetsgränsen visar att detta i så fall påverkar medelhastigheten med någon enstaka tiondels km/tim vilket innebär att hela minskningen av hastighetsindexet inte kan förklaras av ökat antal elbilister som håller hastighetsgränsen.

Slutsatser – hypoteser 3(3)

Antalet A-traktorer och mopedbilar har ökat så mycket att det har lett till att medelhastigheten minskat:

- Antalet mopedbilar och A-traktorer ökade under perioden, men är en liten del av alla fordon.
- De kan påverka hastigheten lokalt, men förmodligen inte nationellt, även när man betänker att de också kan påverka hastigheten hos andra fordon

Antalet bilar med hastighetsstödjande system (ISA) har ökat så mycket att det har lett till att medelhastigheten minskat

- Alla nya bilar som testas i EuroNCAP har ISA som standard
- Det är dock svårt att veta i vilken utsträckning systemen används och därmed hur stor del av trafikarbetet som utförs med ett ISA-system aktivt.

Bilförarens attityder till fortkörning har förändrats och man ser det som mindre acceptabelt nu vilket har lett till att medelhastigheten minskat

- ESRA visar på en positiv tendens men litet urval så resultaten bör tolkas försiktigt

Sammanfattning

- Det är svårt att peka på en enskild faktor som förklaring till den ökade hastighetsefterlevnaden
- Det är troligt att flera variabler samvarierar och bidrar till minskad medelhastighet och högre hastighetsefterlevnad.

Tack för uppmärksamheten!

**Frågor:
anna.vadeby@vti.se**

vti